

VENDIM
Nr. 45, datë 3.10.2023

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Ilir Toska	anëtar;
Genti Ibrahim	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Elsa Toska	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 3.10.2023 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 6 (I) 2022 të Regjistrat Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Ilir Muzhaqi

SUBJEKT I INTERESUAR:

Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2021-419, datë 15.6.2021, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Shfuqizimi i nenit 435, pika 2, të Kodit të Procedurës Penale, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, në pjesën që parashikon detyrimin për nënshkrimin e aktit të rekursit nga mbrojtësi dhe cilësimin juridik të subjektit si “i pandehur” dhe jo “i dënuar”.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 43, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 27 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (ligji nr. 8577/2000).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Elsa Toska, mori në shqyrtim pretendimet e kërkuarit, që ka kërkuar pranimin e kërkesës, pretendimet e subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme që, gjithashtu, ka kërkuar pranimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë ka regjistruar procedimin penal nr. 142 të vitit 2013 në ngarkim të kërkuarit dhe shoqërisë “Sig-Ship” sh.p.k., me administrator dhe ortak të vetëm kërkuarin, për kryerjen e veprave penale “Kallëzimi i rremë” dhe “Mashtrimi”, të parashikuara nga nenet 305 dhe 143/2 të Kodit Penal (KP).

2. Me vendimin nr. 90, datë 27.4.2015, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Krujë ka vendosur deklarinin fajtor të kërkuesit për akuzat penale, si dhe dënimin e tij respektivisht me 6 muaj dhe 3 vjet burgim. Në bashkim të dënimeve, sipas nenit 55 të KP-së, gjykata e ka dënuar kërkuesin përfundimisht me 3 vjet burgim.

3. Me vendimin nr. 11/299 akti, datë 28.6.2016, të dhënë në mungesë të kërkuesit dhe në prani të mbrojtësit të caktuar kryesisht, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Krujë ka vendosur pranimin e kërkesës së kërkuesit për rivendosjen në afat të së drejtës së ankimit. Në vijim, kërkuesi ka ushtruar ankim kundër vendimit nr. 90, datë 27.4.2015, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë, duke kërkuar prishjen e tij dhe kthimin e çështjes për rigjykim në po atë gjykatë.

4. Me vendimin nr. 811, datë 24.5.2017, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur mospranimin e ankimit, me arsyetimin se kërkuesi është rivendosur në afat në datën 28.6.2016, ndërsa ankimin e ka paraqitur në datën 8.8.2016, pra jashtë afatit ligjor 10-ditor të parashikuar në nenin 415 të Kodit të Procedurës Penale (KPP).

5. Në datën 28.6.2017 kërkuesi i është drejtuar Gjykatës së Lartë me rekurs, duke kërkuar prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe kthimin e çështjes për shqyrtim në po atë gjykatë, me tjetër trup gjykues. Me shkresën nr. 842 prot., datë 14.7.2017 të kancelarit të Gjykatës së Lartë, dosja gjyqësore i është kthyer pa veprim Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë, për shkak të mosnënshkrimit të rekursit nga avokati, sipas nenit 435, pika 2, të KPP-së. Kërkuesi është njoftuar për këtë me shkresën nr. 30, datë 21.7.2017, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë. Në datën 27.7.2017, në funksion të plotësimit të së metës së evidentuar të rekursit, kërkuesi ka depozituar në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Krujë një akt me shkrim, protokolluar në datën 1.8.2017, në të cilin ka parashtruar se mbrojtjen e ka realizuar vetë dhe rekursin e ka paraqitur të nënshkruar, ndërkohë që Gjykata e Lartë në bazë të nenit 435, pika 2, të KPP-së, në kushtet kur i pandehuri nuk mund të paraqitej vetë përpara saj, kishte detyrimin të caktonte për të një mbrojtës kryesisht. Po kështu, në datën 2.8.2017, ai i është drejtuar edhe Ministrisë së Drejtësisë, duke kërkuar sigurimin e një mbrojtësi për nënshkrimin e rekursit, kërkesë e cila është regjistruar në këtë ministri në datën 16.8.2017 me nr. I-23/8 prot. dhe me shkresën nr. I-23/9, datë 5.9.2017 të saj i është përcjellë për veprim Komisionit Shtetëror për Ndihmën Juridike (KSHNJ). Me vendimin nr. 782, datë 25.9.2017, të KSHNJ-së, për dhënien e ndihmës juridike ndaj kërkuesit, në formën e përfaqësimit në çështjen penale me objekt “Rekurs penal ndaj vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë”, është caktuar avokati G.R.

6. Në përgjigje të një kërkesë të kërkuesit, me shkresën nr. 4176/1 prot., datë 30.10.2017, kancelari i Gjykatës së Lartë i ka bërë atij të ditur se çështja penale për rekursin e tij është regjistruar në atë gjykatë në datën 8.9.2017 dhe se ajo ndodhej në fazën e studimit e në pritje për të kaluar në dhomën e këshillimit.

7. Për sa i përket rekursit të kërkuesit, me vendimin nr. 00-2021-419, datë 15.6.2021, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, ka vendosur mospranimin e tij, me arsyetimin se nuk është nënshkruar nga mbrojtësi, sipas parashikimeve të nenit 435, pika 2, të KPP-së. Sipas kësaj gjykate, kërkuesi është njoftuar nga sekretaria gjyqësore për nënshkrimin e rekursit nga mbrojtësi ligjor, ndërkohë që ka kthyer përgjigje se gjykata ka detyrimin t’i caktojë mbrojtës kryesisht. Ajo ka çmuar se kërkuesi nuk është në kushtet e mbrojtjes së detyrueshme dhe as nuk rezulton të ketë paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas, sipas ligjit nr. 111/2017, datë 14.12.2017, “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti” (*ligji nr. 111/2017*).

8. Në datën 24.11.2022 kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë për shfuqizimin e vendimit gjyqësor të Gjykatës së Lartë, duke pretenduar se i ka cenuar të drejta kushtetuese. Në datën 13.3.2023 Kolegji ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve, ndërsa në datën 21.3.2023 kjo e fundit ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

9. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmbledhur, ka parashtruar se i është cenuar *e drejta për proces të rregullt ligjor*, në drejtim të:

9.1. *Së drejtës së aksesit në gjykatë*, pasi Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të tij për shkak të mosnënshkrimit nga mbrojtësi, ndërkohë që ai ka kërkuar mbrojtje kryesisht për këtë qëllim, bazuar në ligjin për ndihmën juridike falas.

9.2. *Së drejtës së mbrojtjes*, pasi në kundërshtim me nenin 435, pika 2, të KPP-së, Gjykata e Lartë nuk ka pranuar kërkesën e tij për t'iu caktuar një mbrojtës kryesisht.

9.3. *Standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor*, pasi Gjykata e Lartë nuk është shprehur për faktet e provat shkresore që ai ka dërguar në lidhje me garantimin e mbrojtjes kryesisht, ndërkohë që arsyeton se kërkuesi nuk ka kërkuar ndihmë juridike dytësore falas. Kjo gjykatë nuk ka verifikuar veprimet e sekretarisë gjyqësore përpara se të vendoste mospranimin e rekursit.

10. **Subjekti i interesuar**, Prokuroria e Përgjithshme, ka parashtruar se:

10.1. Gjykata e Lartë i ka cenuar kërkuesit *të drejtën e aksesit në gjykatë*, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës, duke interpretuar nenin 435, pika 2, të KPP-së në mënyrë formale, të shkëputur nga fryma e Kushtetutës dhe fjalia vijuese e kësaj dispozite procedurale. Në kundërshtim nga sa ka arsyetuar kjo gjykatë, kërkuesi ka paraqitur kërkesë për ndihmë juridike falas, e cila është pranuar me vendimin nr. 782, datë 25.9.2017, të KSHNJ-së. Duke vendosur mospranimin e rekursit, me arsyetimin se nuk është nënshkruar nga mbrojtësi, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk ka përmbushur detyrimin për të garantuar një proces të rregullt ligjor.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuesit

11. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është vlerësuar nga Gjykata si një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor, që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a, të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

12. Gjykata vëren se në ankimin kushtetues individual të datës 24.11.2022 kërkuesi ka ngritur pretendime lidhur me procesin e zhvilluar në Gjykatën e Lartë, ndërsa në parashtrimet e datës 20.4.2023 për çështjen, ka kërkuar edhe shfuqizimin si antikushtetues të nenit 435, pika 2, të KPP-së, në pjesën që parashikon detyrimin për nënshkrimin e aktit të rekursit nga mbrojtësi dhe cilësimin juridik të subjektit si “i pandehur” dhe jo “i dënuar”. Gjykata, bazuar në nenin 43/b, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000 dhe nenin 30, pika 2, të Rregullores së saj për Procedurat Gjyqësore, që parashikon se kërkuesi, në çdo fazë të procesit, deri në marrjen e vendimit nga Gjykata, mund të kërkojë me shkrim pakësimin dhe shtimin e objektit të kërimit, ka vendosur pranimin e kërkesës për shfuqizimin e nenit 435, pika 2, të KPP-së.¹

¹ Votuan për pranimin e kërkesës për shtimin e objektit të gjykimit gjyqtarët Holta Zaçaj, Elsa Toska, Sonila Bejtja,

13. Për sa u përket pretendimeve në lidhje me procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë, Gjykata çmon se, si bartës i të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara nga Kushtetuta, kërkuksi legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në këtë proces, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar. Po kështu, kërkuksi ka plotësuar edhe kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, sipas neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, pasi vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë ka përmbyllur procesin gjyqësor për akuzën penale në ngarkim të tij. Në këto kushte, ai nuk ka më mjete dhe rrugë ligjore për mbrojtjen e të drejtave që pretendon se i janë cenuar.

14. Në drejtim të legjitimitetit *ratione temporis*, neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000 ka parashikuar afatin ligjor 4-mujor nga konstatimi i cenimit për paraqitjen e ankimit kushtetues individual. Gjykata konstaton se vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë mban datën 15.6.2021, ndërsa ankimi kushtetues individual është depozituar përmes shërbimit postar në datën 24.11.2022. Për sa i përket përmbushjes së këtij kriteri, kërkuksi ka pretenduar se për vendimin e kundërshtuar është vënë në dijeni nga një tjetër gjykatë, gjatë dhënies së aktit të kërkuar prej tij, i cili në faqen e fundit mbante shënimin për mënyrën e përfundimit të çështjes në Gjykatën e Lartë. Po sipas tij, kopja e vendimit të arsyetuar i është vënë në dispozicion në datën 1.11.2022, pas kërkesës së datës 25.10.2022 drejtuar Gjykatës së Lartë për këtë qëllim.

15. Gjykata vëren se gjatë kohës së shqyrtimit të çështjes nga Gjykata e Lartë kërkuksi ndodhej në kushtet e kufizimit të lirisë personale për efekt të vuajtjes së dënimit të dhënë ndaj tij. Nga faqja zyrtare e Gjykatës së Lartë rezulton se çështja është shpallur në rubrikën “Çështje për gjykim” të kësaj gjykate dhe mënyra e disponimit për mospranimin e rekursit është njoftuar në rubrikën “Informacion mbi çështjet penale për shqyrtim në dhomë këshillimi të datës 15 qershor 2021”, ndërkohë që vendimi i plotë e i arsyetuar objekt i ankimit kushtetues individual nuk rezulton të jetë publikuar.

16. Në këto kushte, duke mbajtur në konsideratë faktin se Gjykata e Lartë është vënë në lëvizje përmes rekursit të paraqitur dhe nënshkruar nga kërkuksi, i cili ka qenë i izoluar pranë institucionit të vuajtjes së dënimit, rrethanë kjo që sipas jurisprudencës së Gjykatës vështirëson marrjen dijeni për vendimmarrjen e Gjykatës së Lartë nga njoftimi me shpallje (*shtb vendimin nr. 14, datë 21.6.2022, të Gjykatës Kushtetuese*), dhe se vendimi i arsyetuar i Gjykatës së Lartë nuk është publikuar në faqen zyrtare të saj, për qëllime të gjykimit kushtetues konkret, si moment i konstatimit të cenimit do të konsiderohet data 1.11.2022, kur me shkresën nr. 5674/1 prot., datë 31.10.2022, të Gjykatës së Lartë kërkuksit i është vënë në dispozicion kopja e vendimit të arsyetuar, objekt ankimi kushtetues individual konkret. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se kërkuksi legjitimohet edhe *ratione temporis* në pretendimet e tij lidhur me procesin gjyqësor.

17. Në drejtim të legjitimitetit *ratione materiae*, kërkuksi ka pretenduar cenimin e së drejtës së tij për proces të rregullt ligjor, në aspekt të së drejtës së aksesit, së drejtës së mbrojtjes dhe standardit të arsyetimit të vendimit, pretendime të cilat përfshihen në juridiksionin kushtetues.

18. Për sa u takon pretendimeve që kanë të bëjnë me përmbajtjen e dispozitës ligjore, konkretisht nenit 435, pika 2, të KPP-së, në jurisprudencën e saj Gjykata ka pranuar se, krahas vendimit gjyqësor, objekt i ankimit kushtetues individual mund të jetë edhe ligji ose akti normativ. Në këto raste, nisur nga përmbajtja e normave kushtetuese dhe atyre ligjore, kërkuksi legjitimohet nëse plotësohen bashkërisht këto kriterë: i. legjitimiteti *ratione personae*, në kuptimin që individi provon se është bartës i së drejtës kushtetuese të pretenduar të cenuar, si dhe provon interesin në lidhje me çështjen, pra cenimin e drejtpërdrejtë dhe real të së drejtës kushtetuese; ii. shterimi i mjeteve juridike efektive për mbrojtjen e së drejtës kushtetuese të pretenduar të cenuar ose individi provon se akti i

kundërshtuar është drejtpërdrejt i zbatueshëm; iii. legjitimimi *ratione temporis*, në kuptimin që individ ka paraqitur ankim brenda afatit ligjor 4-mujor nga konstatimi i cenimit; iv. dhe legjitimimi *ratione materiae*, në kuptimin që individ provon se pretendimet e ngritura janë të tilla që bëjnë pjesë në juridiksionin kushtetues, pra të drejtat dhe liritë themelore, që pretendohen se janë cenuar, janë të garantuara në Kushtetutë, si dhe shqyrtimi kushtetues i çështjes mund të rivendosë të drejtën kushtetuese të shkelur (*shih vendimet nr. 38, datë 12.7.2023; nr. 4, datë 21.2.2022; nr. 31, datë 4.10.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Gjykata vëren se kërkuesi plotëson kriteret paraprake të legjitimitetit *ratione personae* dhe *shterimit të mjeteve juridike efektive* edhe në lidhje me këtë kërkim, pasi dispozita e kundërshtuar nuk parashikon nxjerrjen e akteve nënligjore, ajo është zbatuar drejtpërdrejt nga Gjykata e Lartë në procesin e zhvilluar ndaj tij dhe kërkuesi nuk ka më mjete në dispozicion për kundërshtimin e saj.

20. Për sa i takon legjitimitetit *ratione temporis* dhe legjitimitetit *ratione materiae*, në përfundim të diskutimeve, në zbatim të nenit 72, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata nuk arriti numrin e kërkuar të votave për vendimmarrje, sipas parashikimeve të nenit 133, pika 2, të Kushtetutës, të detajuar edhe në nenin 72, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000.²

21. Për sa më lart, si dhe duke pasur parasysh se në thelb të pretendimeve për cenimin e së drejtës së aksesit, së drejtës së mbrojtjes dhe standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor të parashtruar nga kërkuesi në lidhje me procesin e zhvilluar në Gjykatën e Lartë, qëndron vendimmarrja e kësaj të fundit për mospranimin e rekursit të nënshkruar nga kërkuesi, Gjykata vlerëson t'i analizojë ato në vijim në drejtim të së drejtës së aksesit në gjykatë.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e së drejtës së aksesit në gjykatë

22. Kërkuesi ka pretenduar se i është cenuar e drejta e aksesit, pasi Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të tij për shkak të mosnënshkrimit nga mbrojtësi, ndërkohë që ai ka kërkuar mbrojtje kryesisht për këtë qëllim, bazuar në ligjin për ndihmën juridike falas. Gjykata e Lartë nuk ka pranuar kërkesën e tij për t'iu caktuar një mbrojtës kryesisht, në kundërshtim me nenin 435, pika 2, të KPP-së dhe nuk është shprehur për faktet e provat shkresore që i ka dërguar në lidhje me garantimin e kësaj mbrojtjeje, ndërkohë që arsyeton se nuk ka kërkuar ndihmë juridike dytësore falas. Kjo gjykatë nuk ka verifikuar veprimet e sekretarisë gjyqësore përpara se të vendoste mospranimin e rekursit.

23. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka pranuar pretendimet e kërkuetit, duke parashtruar se Gjykata e Lartë i ka cenuar atij të drejtën e aksesit në gjykatë, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës, duke interpretuar nenin 435, pika 2, të KPP-së në mënyrë formale dhe të shkëputur nga fryma e Kushtetutës dhe fjalë vijuese e kësaj dispozite procedurale. Po sipas kësaj prokurorie, në kundërshtim nga sa ka arsyetuar Gjykata e Lartë, kërkuesi ka paraqitur kërkesë për ndihmë juridike falas, e cila është pranuar me vendimin nr. 782, datë 25.9.2017, të KSHNJ-së. Duke vendosur mospranimin e rekursit, me arsyetimin se nuk është nënshkruar nga mbrojtësi, Kolegji Penal i saj nuk ka përmbushur detyrimin për të garantuar një proces të rregullt ligjor.

24. Neni 42, pika 2, i Kushtetutës sanksionon të drejtën për gjykim të drejtë, ku e drejta e aksesit, përfshirë të drejtën për të vënë në lëvizje gjykatën, përbën një aspekt të saj. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar vazhdimisht se administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t'i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Në rast se mohohet kjo e drejtë procesi konsiderohet i parregullt, sepse aksesit në gjykatë

² Gjyqtari Sandër Beci votoi kundër legjitimitetit *ratione temporis* të kërkuetit për shfuqizimin e nenit 435, pika 2, të KPP-së. Gjyqtarët Holta Zaçaj, Elsa Toska, Sonila Bejtja dhe Genti Ibrahim i votuan kundër legjitimitetit *ratione materiae* të kërkuetit për shfuqizimin e nenit 435, pika 2, të KPP-së.

është, para së gjithash, një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera të individit. Thelbi i së drejtës së aksesit në gjykatë cenohet kur rregullat procedurale pushojnë së shërbyeri qëllimit të administrimit të duhur të drejtësisë dhe formojnë një lloj pengese për palën ndërgjyqëse që çështja e tij/saj të vendoset në themel nga gjykata kompetente. Në veçanti, çështja e administrimit të duhur të drejtësisë është element kryesor për të bërë dallimin midis formalizmit të tepruar dhe zbatimit të pranueshëm të formaliteteve procedurale (*shih vendimet nr. 32, datë 3.11.2022; nr. 10, datë 12.4.2022; nr. 19, datë 1.4.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Sipas Gjykatës, rekursi është akti procedural në të cilin parashtrohen shkaqet për të cilat kundërshtohet një vendim, sipas kërkesave të nenit 432 të KPP-së, që mundëson të drejtën e të pandehurit për të filluar gjykimin në Gjykatën e Lartë dhe, në këtë kuptim, ai është akti me të cilin garantohet e drejta e aksesit në atë gjykatë. Kërkesa për nënshkrimin e rekursit nga mbrojtësi, me pasojë mospranimin e tij, e parashikuar nga neni 435 i KPP-së, ka kuptim, para së gjithash, në funksion të aksesit që duhet të kenë të pandehurit për të ushtruar të drejtat që parashikojnë dispozitat procedurale. Mbrojtja me avokat e të pandehurit gjatë shqyrtimit gjyqësor në Gjykatën e Lartë është kërkesë e nevojshme në funksion të garantimit të një mbrojtjeje efektive dhe profesionale që është në interes të drejtësisë. Qëllimin e ligjvënësit për të garantuar mbrojtës në këtë proces e shpreh edhe detyrimi që kjo normë i ngarkon kryetarit të kolegjit, për të caktuar një mbrojtës kryesisht për të pandehurin, i cili nuk ka mbrojtës të zgjedhur (*shih vendimet nr. 6, datë 22.2.2022; nr. 21, datë 29.4.2013; nr. 53, datë 5.12.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Po kështu, Gjykata ka theksuar se përdorimi i mjetit procedural të përshtatshëm ankimes, në formë e në përmbajtje, siç është sanksionuar në KPP, nuk përbën një kërkesë formale, por një kërkesë që lidhet me thelbin e së drejtës së mbrojtjes dhe të pjesëmarrjes aktive në gjykim. Trajtimi i mjetit procedural në mënyrë josubstanciale cenon të drejtën e mbrojtjes të të gjykuarit dhe njëkohësisht aksesin e tij në Gjykatën e Lartë (*shih vendimet nr. 53, datë 5.2.2012; nr. 29, datë 15.5.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

27. Gjykata vëren se neni 435, pika 2, i KPP-së, në fuqi në datën e depozitimit të rekursit të kërkuarit, me të njëjtën përmbajtje edhe aktualisht, parashikonte: *“Akti i rekursit dhe memoriet duhet të nënshkruhen, me pasojë mospranimi, nga mbrojtësit. Kur i pandehuri nuk ka mbrojtës të zgjedhur, kryetari i kolegjit cakton një mbrojtës kryesisht dhe në këtë rast lajmërimet i bëhen edhe të pandehurit.”*. Sipas nenit 49 të KPP-së së kohës: *“1. I pandehuri që nuk ka zgjedhur mbrojtës ose që ka mbetur pa të, ndihmohet nga një mbrojtës i caktuar nga organi që procedon, në qoftë se e kërkon atë. ... 4. Gjykata, prokurori dhe policia gjyqësore, kur duhet të kryejnë një veprim për të cilin parashikohet ndihma e mbrojtësit dhe kur i pandehuri është pa mbrojtës, njoftojnë për këtë veprim mbrojtësin e caktuar.”*.

28. Nga materialet e dosjes gjyqësore të administruar për qëllime të gjykimit kushtetues të çështjes, Gjykata vëren se kërkuari është proceduar penalisht dhe gjykuar për veprat penale “Kallëzimi i rremë” dhe “Mashtrimi”, të parashikuara nga nenet 305 dhe 143/2 të KP-së. Ai është mbrojtur vetë në gjykimin në gjykatën e shkallës së parë, gjatë të cilit, edhe pse në disa seanca, për shkak të mungesës së tij, ka qenë i pranishëm mbrojtësi i caktuar kryesisht, Q.M., gjykata nuk ka vijuar me shqyrtimin e çështjes, por ka vendosur shtyrjen e gjykimit për një datë tjetër. Po kështu, kërkuari është mbrojtur vetë edhe në gjykatën e apelit, e cila, në përfundim të gjykimit ka vendosur mospranimin e ankimit të tij, për shkak të paraqitjes jashtë afatit ligjor 10-ditor. Në vijim, ai i është drejtuar Gjykatës së Lartë me rekurs të nënshkruar prej tij. Me shkresë të kancelarit të Gjykatës së Lartë dosja gjyqësore është kthyer pa veprim, për shkak të mosnënshkrimit të rekursit nga mbrojtësi, sipas nenit 435/2 të KPP-së. Kërkuari është njoftuar për këtë me shkresë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë. Në këto kushte, në funksion të plotësimit të së metës së konstatuar të rekursit, ai ka depozituar një akt me shkrim duke i kërkuar Gjykatës së Lartë caktimin e një mbrojtësi kryesisht, bazuar në nenin 435, pika 2, të KPP-së, në kushtet kur nuk kishte të tillë. Pas kësaj, rekursi është

regjistruar për shqyrtim dhe, pas kërkesës për informacion, kërkuesit i është bërë i ditur ky fakt. Pas shqyrtimit të çështjes në dhomën e këshillimit, Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të tij, për shkak të mosnënshkrimit nga mbrojtësi. Sipas kësaj gjykate, kërkuesi nuk ndodhej në kushtet e mbrojtjes së detyrueshme dhe nuk rezultonte të kishte paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas, referuar ligjit nr. 111/2017.

29. Në analizë të vendimit të kundërshtuar, Gjykata konstaton se Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuesit, në zbatim të fjalisë së parë të nenit 435, pika 2, të KPP-së, e cila parashikon si kërkesë formale për paraqitjen e rekursit nënshkrimin e tij nga mbrojtësi. Nga ana tjetër, Gjykata vëren se fjalia e dytë e kësaj dispozite parashikon se kur i pandehuri nuk ka mbrojtës të zgjedhur, kryetari i kolegjit cakton një mbrojtës kryesisht dhe në këtë rast lajmërimet i bëhen edhe të pandehurit. Në referim të këtij parashikimi ligjor, në rastin e plotësimit të të metave të konstatuara të rekursit, kërkuesi ka kërkuar nga Gjykata e Lartë caktimin kryesisht të një mbrojtësi për të, në rrethanat kur nuk kishte një të tillë. Kjo kërkesë nuk është pranuar dhe në vendimin për mospranimin e rekursit Gjykata e Lartë ka arsyetuar se kërkuesi nuk është në kushtet e mbrojtjes së detyrueshme, megjithëse parashikimi ligjor në fjalë, pjesë e dispozitës që rregullon paraqitjen e rekursit, caktimin kryesisht të mbrojtësit në Gjykatën e Lartë e ka lidhur vetëm me situatën kur i pandehuri nuk ka mbrojtës. Gjykata e Lartë nuk arsyeton se si mund të plotësohet kërkesa e ligjit procedural penal për paraqitjen e rekursit kundrejt nënshkrimit nga mbrojtësi në rastin e një të pandehuri që nuk ka një të tillë dhe, në këtë kuptim, si i garantohet këtij të pandehuri e drejta e aksesit në këtë gjykatë.

30. Po kështu, në vendimin për mospranimin e rekursit, Gjykata e Lartë ka arsyetuar se kërkuesi nuk kishte paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas, referuar ligjit nr. 111/2017. Ndryshe nga sa arsyeton kjo gjykatë, Gjykata vëren se nga materialet e vëna në dispozicion për çështjen nga Drejtoria e Ndihmës Juridike Falas në Ministrinë e Drejtësisë, e cila, me shfuqizimin e ligjit nr. 10039, datë 22.12.2008, “Për ndihmën juridike”, me ligjin nr. 111/2017, ka zëvendësuar KSHNJ-në (*neni 36, pika 1, i ligjit nr. 111/2017*), në datën 16.8.2017 kërkuesi i është drejtuar KSHNJ-së me kërkesë për caktimin e një mbrojtësi për nënshkrimin e rekursit. Me urdhrin nr. 782, datë 25.9.2017, KSHNJ-ja ka caktuar avokatin G.R. për ofrimin e ndihmës juridike ndaj tij, në formën e përfaqësimit në çështjen penale me objekt: “*Rekurs penal ndaj vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë*.”. Nga ana tjetër, aktet dhe raportin përfundimtar të saj, përfshirë dhe rekursin e nënshkruar prej mbrojtësit të caktuar si pjesë e ndihmës juridike të ofruar për kërkuesin, nuk rezulton që KSHNJ-ja, në kuadër të bashkëpunimit institucional, t’ia ketë përcjellë Gjykatës së Lartë për qëllime të garantimit të së drejtës së aksesit të kërkuesit në këtë gjykatë, pavarësisht faktit se ajo ka qenë në fazën e suprimimit të saj për shkak të hyrjes në fuqi të ligjit të ri nr. 111/2017, duke mos kryer kështu siç duhet detyrat e saj.

31. Në këndvështrim të sa më lart, Gjykata vlerëson se në çështjen në shqyrtim, pavarësisht kërkesës së kërkuesit, Gjykata e Lartë nuk i ka siguruar atij një mbrojtës për t’i mundësuar ushtrimin efektiv të së drejtës së rekursit, në kushtet kur ai nuk ka pasur një të tillë gjatë procesit, ndërkohë që ligji kërkon nënshkrimin e rekursit nga një mbrojtës. Duke vepruar në këtë mënyrë, Gjykata e Lartë i ka cenuar kërkuesit të drejtën e aksesit në këtë gjykatë. Për më tepër, ajo ka vendosur mospranimin e rekursit, ndonëse kërkuesi ankohej pikërisht për cenimin e së drejtës së aksesit nga Gjykata e Apelit Tiranë, si rrjedhojë e llogaritjes së gabuar nga kjo e fundit të afatit të paraqitjes së ankimit, konkretisht llogaritjes si datë fillimi të kohës së shpalljes së vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë për rivendosjen në afat të së drejtës së ankimit, ndonëse ky vendim ishte shpallur në mungesë të tij.

32. Po kështu, Gjykata e Lartë ka arritur në përfundimin se kërkuesi nuk kishte paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas, referuar ligjit nr. 111/2017, duke nënkuptuar se ai nuk kishte bërë përpjekjet e duhura për plotësimin e të metave të rekursit, pra nënshkrimin e tij nga një mbrojtës,

qoftë ky edhe i caktuar kryesisht në kuadër të ligjit për ndihmën juridike të garantuar nga shteti. Gjykata vëren se ky përfundim i Gjykatës së Lartë nuk është në përputhje me atë çka në të vërtetë ka ndodhur, për sa kohë, në gjendjen që aktet kanë qenë, verifikimi i kësaj rrethane ka qenë i pamundur në kushtet kur organi publik (KSHNJ-ja), por edhe kërkuesi, nuk e kanë njoftuar atë lidhur me këtë zhvillim. Nga ana tjetër, ky përfundim i Gjykatës së Lartë, ndryshe nga përfundimi i saj për mospasjen të drejtë kërkuesi për të pasur një mbrojtës kryesisht për paraqitjen e rekursit, për shkak të mosqenies së tij në kushtet e mbrojtjes së detyrueshme, lë të kuptohet se garantimi i aksesit të kërkuesit në atë gjykatë, për sa i përket paraqitjes së rekursit kundrejt nënshkrimit të tij nga një mbrojtës, ka qenë i mundur përmes realizimit për atë të së drejtës për ndihmë juridike nga shteti. Thënë kjo, duket se Gjykata e Lartë pranon se kërkuesi ka pasur të drejtën e ndihmës juridike nga shteti, por se ajo nuk është realizuar për shkak të mosveprimit të tij. Nisur nga një vlerësim i tillë për këtë të drejtë të kërkuesit, si dhe rëndësinë që i është dhënë asaj nga vetë Gjykata e Lartë për mënyrën e zgjidhjes së çështjes, për arritjen në përfundimin e mosveprimit të kërkuesit në lidhje me realizimin e kësaj të drejtë, Gjykata e Lartë duket që nuk ka pasur informacionin e plotë për çështjen dhe arsyetimi i saj përmban pasaktësi në këtë drejtim. Rezulton se kërkuesi ka kërkuar ofrimin e ndihmës juridike nga shteti për nënshkrimin e rekursit dhe kërkesa e tij është pranuar nga organi publik (KSHNJ-ja), por ky i fundit nuk i ka përcjellë Gjykatës së Lartë informacionin e duhur në këtë drejtim, përveç se nuk ka verifikuar ndihmën juridike të ofruar në fakt për kërkuesin nga mbrojtësi i caktuar, i cili ka dhënë vetëm konsulencë ligjore dhe jo ndihmën juridike të urdhëruar prej tij. Si pasojë e mungesës së informacionit të duhur edhe Gjykata e Lartë nuk ka verifikuar ofrimin e ndihmës juridike nga mbrojtësi i caktuar për kërkuesin.

33. Gjykata thekson se detyrimi ligjor për nënshkrimin e rekursit nga mbrojtësi, i përcaktuar në nenin 435, pika 2, të KPP-së, përbën një garanci të shtuar në drejtim të aksesit të individit në Gjykatën e Lartë, si gjykatë e ligjit, dhe nuk mund të interpretohet dhe zbatohet në mënyrë të atillë sa të çojë në kufizimin e kësaj të drejte. Në kontekstin e rastit konkret, Gjykata vlerëson se mosgarantimi i mbrojtësit kryesisht nga Gjykata e Lartë, arsyetimi i pasaktë i kësaj gjykate në vendim se kërkuesi nuk kishte paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas dhe mangësitë në bashkëpunimin ndër-institucional mes saj dhe KSHNJ-së, kanë cenuar thelbin e së drejtës së kërkuesit për akses në Gjykatën e Lartë. Gjykata çmon se Gjykata e Lartë i ka të gjitha hapësirat që, në përputhje me funksionin e saj të interpretimit të normës, kërkesat ligjore për elementet formale që duhet të plotësojë rekursi t'i interpretojë me qëllim garantimin e të drejtave themelore të individit, konkretisht të së drejtës së aksesit në gjykatë.

34. Në përfundim, Gjykata vlerëson se ankimi kushtetues individual i kërkuesit, sipas arsyetimit të mësipërm, është i bazuar, ndaj duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 e 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin e kërkesës pjesërisht.

2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2021-419, datë 15.6.2021, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

3. Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë.
Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 3.10.2023.

Shpallur më 2.11.2023.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Ilir Toska, Sandër Beci, Sonila Bejtja, Elsa Toska, Marjana Semini, Genti Ibrahim

MENDIM PJESËRISHT PARALEL

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes që i përket kërkuarit Ilir Muzhaqi, me objekt: *“Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2021-419, datë 15.6.2021, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Shfuqizimi i nenit 435, pika 2, të Kodit të Procedurës Penale, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, në pjesën që parashikon detyrimin për nënshkrimin e aktit të rekursit nga mbrojtësi dhe cilësimin juridik të subjektit si “i pandehur” dhe jo “i dënues”*”, vlerësojmë se kërkuari nuk kishte paraqitur kërkesë për shtimin e objektit të ankimit, ndaj nuk kishte vend që kjo çështje të shtrohej për shqyrtim dhe vendimarrje.

2. Në datën 24.11.2022 kërkuari i është drejtuar Gjykatës me ankim kushtetues individual, në objektin e të cilit ka kërkuar shfuqizimin e vendimit nr. 00-2021-419, datë 15.6.2021, të Gjykatës së Lartë, me të cilin ishte vendosur mospranimi i rekursit të tij, për shkak se ai nuk ishte nënshkruar nga mbrojtësi, sipas nenit 435, pika 2, të KPP-së. Mbledhja e Gjyqtarëve, në datën 21.3.2023, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve dhe ka njoftuar palët pjesëmarrëse, përfshirë kërkuarin. Në përgjigje të këtij njoftimi, kërkuari, në datën 20.4.2023, ka paraqitur parashtrime me shkrim të formuluar në mënyrë të përmbledhur (gjithsej, gjysmë faqe me 4 paragrafë), ku është shprehur se *“Me këtë parashtrim, seanca plenare duhet të analizojë edhe për sa i takon parashikimet të nënshkrimit të aktit të rekursit nga mbrojtësi, sepse Gjykata e Lartë duhet ta vërejtë atë të lidhur ngushtë me shkaqet e paraqitura në aktin e rekursit, duke mos qenë e nevojshme prania e asnjërit nga mbrojtësit me nënshkrimet e tyre. Kjo, sepse Gjykata e Lartë ka pasur dhe vazhdon të ketë në dispozicion të saj vendimin unifikues nr. 5, datë 15.9.2009, të Kolegjeve të Bashkuara, por që me hyrjen në fuqi të shumë ndryshimeve ligjore me drejtësinë e re edhe ky vendim, edhe vetë neni 435/2 i KPP-së duhet të gjejnë ndryshime në garantimin e mbrojtjes duke e lidhur atë me parashikimet e ligjit procedural penal dhe me shkaqet e ngritura në aktin rekursues”* (shih paragrafët e tretë dhe të katërt të parashtrimeve).

3. Mbështetur në këto parashtrime, shumica ka vlerësuar se kërkuari ka kërkuar edhe shfuqizimin si antikushtetues të nenit 435, pika 2, të KPP-së, në pjesën që parashikon detyrimin për nënshkrimin e aktit të rekursit nga mbrojtësi dhe cilësimin juridik të subjektit si “i pandehur” dhe jo “i dënues” dhe bazuar në nenin 43/b, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000 dhe nenin 30, pika 2, të Rregullores për Procedurat Gjyqësore të Gjykatës (*rregullorja*), ka vendosur pranimin e kërkesës për shfuqizimin e nenit 435, pika 2, të KPP-së (*shih paragrafin 12 të vendimit*).

4. Ky vlerësim i shumicës, në këndvështrimin tonë, duket i sforcuar dhe në tejkalim të objektit të ankimit, me të cilin është vënë në lëvizje gjykimi kushtetues, ndaj krijon një precedent të pasaktë lidhur me kriteret e pranueshmërisë së kërkesave drejtuar Gjykatës dhe kufijtë e shqyrtimit të çështjes prej saj, në kuptim të nenit 48, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000. Kuadri normativ që rregullon funksionimin e Gjykatës ka parashikuar, ndër të tjera, të drejtat e pjesëmarrësve në gjykimin kushtetues, ku përfshihet edhe e drejta e individit ankues për të kërkuar, në çdo fazë, pakësimin dhe shtimin e objektit të kërimit ose heqjen dorë nga kërkesa, me kusht që të paraqitet me shkrim dhe

përpara marrjes së vendimit (*neni 43/b, pika 2, i ligjit nr. 8577/2000 dhe neni 30, pika 2, i rregullores*). Një kërkesë e tillë duhet të ketë të njëjtën qasje formale dhe përmbajtësore me ankimin kushtetues individual, pra të tregojë në mënyrë të qartë, të plotë dhe të saktë vullnetin e kërkuarit për shtimin ose pakësimin e objektit të kërimit, së bashku me argumentet kushtetuese të mjaftueshme se përse kërkohet dhe pse pikërisht në këtë fazë.

5. Duke iu kthyer rastit në shqyrtim, vërejmë se në parashtrimet e paraqitura në datën 20.4.2023, kërkuari në asnjë paragraf dhe rresht të tyre, as formalisht dhe as në përmbajtje, nuk ka kërkuar “shtesë objekti” dhe/ose “shfuqizimin e nenit 435, pika 2 të KPP-së”, si dhe nuk ka paraqitur asnjë argument mbështetës në këtë drejtim. Nga ana përmbajtësore, ato çfarë ai ka shprehur nëpërmjet parashtrimeve më së shumti kuptohen si argumente shtesë të pretendimit për cenimin e së drejtës së aksesit në Gjykatën e Lartë si pasojë e mungesës së nënshkrimit të mbrojtësit në rekursin e paraqitur prej tij. Me fjalë të tjera, nuk rezulton që kërkuari të ketë kërkuar as shprehimisht dhe as në mënyrë të nënkuptuar kontrollin kushtetues të nenit 435, pika 2, të KPP-së, në pjesën që parashikon detyrimin për nënshkrimin e aktit të rekursit nga mbrojtësi dhe cilësimin juridik të subjektit si “i pandehur” dhe jo “i dënuar”, sikurse i ka interpretuar dhe vlerësuar shumica parashtrimet e tij të datës 20.4.2023.

6. Për sa më lart, vlerësojmë se shumica nuk kishte ndonjë bazë që të shqyrtonte dhe të vendoste mbi çështjen e pranueshmërisë së kërkesës për shtimin e objektit të ankimit kushtetues individual.

Anëtarë: Marjana Semini, Ilir Toska, Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari